

A közjegyzői fizetési meghagyásból alakult polgári perek egyes problémás kérdései

A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) XXVI. fejezete az 1.000.000 forintot meg nem haladó, kizárólag pénz fizetésére irányuló követelések érvényesítésére indított olyan pereket szabályozza, amelyekben az eljárás a közjegyző által kibocsátott fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás alapján alakult perré, vagy amelyeket Pp. 315. § (2) bekezdése alapján a fizetési meghagyásos eljárást követ.

A Pp.-nek a 2008. évi XXX. törvény által 2009. január 1-jei hatályú módosításával, valamint a fizetési meghagyásos eljárásról szóló 2009. évi L. törvény (a továbbiakban: Fmhtv.) által 2010. június 1-jei hatályú módosításával a korábbi, Pp. 256/B-256/E. §-ok szerint szabályozott kis perértékű ügyekre vonatkozó jogintézményi szabályozás teljes körűen átalakult, új perrendtartási szabályozást hozva ezzel létre. A fizetési meghagyásos eljárás közjegyzői hatáskörbe telepítésének bírósági ügyterhet csökkentő hatása közismert, a peren kívüli ügyek száma drasztikusan redukálódott az utóbbi években. A fizetési meghagyásos eljárásból perré alakult, és a Pp. XXVI. fejezete alapján szabályozott kisértékű perekkel kapcsolatosan azonban újabb, illetőleg a jogszabályi újraszabályozással sem feltétlenül megoldott régebbi problémákra kívánom rávilágítani a figyelmet. Jelen írásos előkészítő anyaggal nem a Pp. módosítással kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket kívánom kritizálni, ezen előkészítő anyaggal csupán a kisértékű perekkel kapcsolatos problémákat vitaindító jelleggel szeretném összefoglalni, természetesen a teljesség igénye nélkül.

I. A FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS IRATOK MEGKÜLDÉSÉNEK, VALAMINT AZ ELSŐ TÁRGYALÁS KITŰZÉSÉNEK PROBLÉMÁI

Az Fmhtv. 38. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a közjegyző az ellentmondásról szóló értesítésnek a jogosult részére történő kézbesítését követően a fizetési meghagyásos eljárás MOKK rendszerében rögzített iratainak, a MOKK rendszerén keresztül kinyomtatott példányát (a továbbiakban: aktanyomat) megküldi a fizetési meghagyás iránti kérelemben a jogosult által megjelölt bíróságnak.

A kialakult közjegyzői gyakorlat ezen jogszabályi rendelkezést úgy alkalmazza, hogy a perré megalakulást kimondó végzés felperesnek történő kiküldését követően – az ennek átvételét igazoló tértivevény bevárása nélkül – rögtön

megküldik az aktanyomatot a bíróságoknak. Erre tekintettel a tapasztalatok azt mutatják, hogy az aktanyomatok néhol hiányosan kerülnek megküldésre.

A Pp. 318. § (1) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a bíróság a 315. § (1) bekezdésében meghatározott pert megszünteti, ha a jogosult az illetékfizetési, továbbá tényállás-előadási és bizonyíték-előterjesztési kötelezettségét, a közjegyző felhívásának kézbesítésétől számított tizenöt napon belül nem teljesítette.

A fenti Pp. rendelkezés értelmében tehát vizsgálni kell, hogy a felperes ezen kötelezettségének határidőben tett-e eleget. Tekintettel arra, hogy az Fmhtv. 37. § (3) bekezdésében írt 15 napos határidő törvényi határidőnek minősül, így ha a keresetlevelet elkészen terjesztik elő, és az igazolási kérelmet sem tartalmaz, úgy a bíróság köteles megszüntetni a pert. Ezen határidő betartásának ellenőrzéséhez nyilvánvalóan szükséges az közjegyzői végzés felperes általi átvételét igazoló tértivevény. A probléma ott jelentkezik, hogy ezeket a tértivevényeket, vagy azok másolatát a közjegyzők késve küldik meg, gyakran a felperesi keresetlevél előterjesztését követően érkezik meg a bíróságra a kért tértivevény. Tehát hiába terjeszti elő a felperes a keresetlevelét, a határidő vizsgálata nélkül, azaz a tértivevény nélkül az eljáró bíró sem a pert megszüntetni nem tudja, sem pedig kitűzni nem tudja az ügyet.

A korábban hatályban volt Pp. 388. § (2) bekezdése kimondta, hogy a bíróságnak a tárgyalást úgy kell kitűznie, hogy az első tárgyalási nap az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a 318. § (1) bekezdésében meghatározott, a jogosult által beadott iratoknak a bírósághoz való érkezését követően legkésőbb negyvenöt – a 315. § (2) bekezdésében meghatározott perekben a keresetlevelnek a bírósághoz való érkezését követően legkésőbb hatvan – napon belül megtartható legyen. A fenti jogszabályi rendelkezés a 45 napos határidőt tehát a felperes keresetlevelének előterjesztéséhez kötötte, ezért ha a bíróság a felperesi keresetlevél előterjesztését követően, a tértivevények bírósághoz való beérkezése után jutott csak olyan helyzetbe, hogy a tárgyalást kitűzhesse, a Pp. 388. § (2) bekezdésében foglalt 45 napos határidő betartása csaknem lehetetlen feladat elé állította a bíróságokat.

Ezen anomáliát orvosolta némiképp a Pp. 388. § (2) bekezdésének 2011. évi CLXXX. törvény 83. §-a általi módosítása, amely 2012. március 15-én lépett hatályba. Ezen jogszabályi rendelkezés értelmében a bíróságnak a tárgyalást úgy kell kitűznie, hogy az első tárgyalási nap az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a 318. § (1) bekezdésében meghatározott, a jogosult által beadott iratoknak, ha pedig a közjegyzői aktanyomat később érkezett meg a bírósághoz, akkor az aktanyomatnak a bírósághoz való érkezését követő legkésőbb negyvenöt – a 315. § (2) bekezdésében meghatározott perekben a keresetlevelnek a bírósághoz való érkezését követő legkésőbb hatvan – napon belül megtartható legyen. Ez a jogszabályi rendelkezés kétségtelenül már nem operál olyan rendkívüli szoros határidővel, mint a korábban hatályban volt Pp. 388. § (2) bekezdése, azonban a fentebb vázolt okokból talán indokolt lenne a jogszabályi szöveget „hiánytalan közjegyzői aktanyomatra” pontosítani, vagy esetle-

gesen külön bekezdésben szabályozni. Például ha az aktanyomat beérkezését követően a perré alakulást megállapító közjegyzői határozat jogosult általi átvételét igazoló tértivevény miatt a bíróságnak külön megkeresést kell foganatosítania az eljáró közjegyző felé, úgy ezen 45 napos, illetőleg 60 napos határidőbe ne számítson bele a közjegyző megkeresés elintézésének időtartama.

II. AZ ÜGYVÉDI MEGHATALMAZÁS KÉRDÉSKÖRE

Az Fmhtv. 28. § (1) bekezdése nem ír elő írásbeli formát az ellentmondás előterjesztésére, az Fmhtv. 11. § (3) bekezdése viszont előírja, hogy a jogi képviselővel rendelkező fél és a jogi személy fél beadványát kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő, kivéve, ha a 10. § (3) bekezdése alapján beadványához papír alapú mellékletet csatol.

A kötelezett jogi képviselője tehát elektronikusan köteles az ellentmondás előterjesztésére. A probléma ott jelentkezik, hogy az elektronikusan előterjesztett ellentmondás ugyan igazolja azt, hogy az adott ellentmondás valóban az adott ügyvédtől származik, azonban a képviseleti jogosultságot ez önmagában nem igazolja. Kivétel az Fmhtv. 10. § (4) bekezdésének I. fordulata szabályoz, mely szerint a beadványhoz meghatalmazás nem csatolható; azt vagy magára a beadványra kell rávezetni, vagy a beadványnak tartalmaznia kell a meghatalmazott azon nyilatkozatát, hogy az ügyben érvényes és hatályos írásbeli meghatalmazással rendelkezik. Az Fmhtv. 36. § (5) bekezdése az ellentmondás hivatalbóli elutasítását az eljáró közjegyző hatáskörébe telepíti, mikor kimondja, ha az ellentmondás elkésett, vagy nem az ellentmondás előterjesztésére jogosulttól származik, a közjegyző azt hivatalból elutasítja.

Ha és amennyiben tehát a képviseleti jogosultságot az eljáró közjegyző nem vizsgálta, és ennek ellenére megállapítja, hogy az eljárás perré alakult, úgy az Fmhtv. 36. § (5) bekezdése értelmében a bíróság nem vizsgálhatja ezt a kérdést. Ha a bíróság felhívja az alperest, hogy határidőn belül terjesszen elő eredeti ügyvédi meghatalmazást, és az alperes ennek nem tesz eleget, úgy felmerülhet annak a kérdése is, hogy egyáltalán van-e peres eljárás, ugyanis adat merülhet fel arra, hogy a kötelezett ellentmondás nem az annak előterjesztésére jogosulttól származik. Ilyen esetben kérdés, hogy tárgyalható-e egy olyan ügy, ami esetleg nem is alakult perré? Megoldást jelenthet-e, hogy adott esetben a bíróság végzéssel visszaküldi az eljáró közjegyzőnek az aktanyomatot ennek a kérdésnek a vizsgálata végett, miközben sem az Fmhtv., sem pedig a Pp. ilyen tartalmú kötelezésre nem ad lehetőséget az eljáró bíró számára?

További kérdésként merül fel a meghatalmazás terjedelme. A fizetési meghagyásos aktanyomaton – amennyiben a kötelezett jogi képviselő útján terjeszti elő elektronikus formában az ellentmondását – az ellentmondások rendszerint nem szokták tartalmazni az Fmhtv. 10. § (4) bekezdésében írt jogszabályi feltételeket, csupán annyit, hogy a jogi képviselő érvényes ügyvédi meghatalmazás-

sal rendelkezik. Kérdés, hogy a kisértékű pereknél még a tárgyalást megelőzően alperesi oldal felé kézbesítendő végzéseket, illetőleg abban foglalt felhívásokat – pl: elállás esetében perköltségigényre vonatkozó felhívás, permegszüntető végzés esetén kézbesítés stb. –, illetőleg az első tárgyalásra szóló idézést a bíróság kinek kézbesítse ilyenkor: magának a félnek, vagy a jogi képviselőnek? Elviekben a Pp. 70. § (4) bekezdése értelmében a meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik, azaz a fizetési meghagyásos eljárásban adott meghatalmazás – külön korlátozás nélkül – kiterjed a polgári peres eljárásra is, ugyanakkor létezik olyan jogszabály értelmezés is, amely a meghatalmazás terjedelmét nem terjeszti ki a perré alakult eljárásban való képviseletre. Ezen joggyakorlatra van példa: a Fővárosi Törvényszék 43.Pf.637.743/2011/4. számú másodfokú ítéletében kimondta, hogy a Pp. 69. § (1) bekezdése alapján, amíg alperes jogi képviselője a Pp. 195. és 196. §-oknak megfelelő ügyvédi meghatalmazást nem csatol a bíróság részére, úgy a peres fél meghatalmazott nélkül eljárónak tekintendő, és ekként intézendő, egy kivétellel, ha az Fmhtv. 10. § (4) bekezdése szerint meghatalmazottól származó nyilatkozatot az ellentmondásra vezetik rá.

Ezen kérdés kiküszöbölésére talán az adhat megoldást, ha magában a tárgyalást előkészítő szakban a bíróság hívja fel az alperesi jogi képviselőt a Pp. 195. és 196. §§ szerinti, megfelelő ügyvédi meghatalmazás becsatolására. A Pp. 72. §-a erre a bíróság számára lehetőséget biztosít, ugyanis kimondja, hogy a meghatalmazott képviseleti jogosultságát (67–69. §) a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja. Ha tehát a bíróság határidő kitérésével felhívja a jogi képviselőt ügyvédi meghatalmazás becsatolására, és az ennek nem tesz eleget, úgy a bíróság végzésében megállapíthatja a képviseleti jog hiányát, ezen végzés a Pp. 233. § (3) bekezdés b) pontja alapján pedig pervezető végzésnek minősül, azaz a végzéssel szemben fellebbezésnek helye nincs.

III. A BÍRÓSÁGI MEGHAGYÁS KIBOCSÁTÁSA KISÉRTÉKŰ PEREKBEN

Az Fmhtv. ellentmondással kapcsolatos rendelkezései (28–33. §) nem szabályozzák az ellentmondás tartalmi elemeit, csupán arra adnak iránymutatást, ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy a fizetési meghagyás kézbesítését megelőzően, vagy azt követően teljesítette a jogosultnak a követelését (30–31. §). Ez alapján tehát, ha a kötelezett határidőn belül csupán annyit terjeszt elő, hogy álláspontja szerint nem tartozik a jogosultnak, és nem terjeszti elő ellenkérelme részletes indokait, úgy ezen kötelezetti nyilatkozat már önmagában peresíti a fizetési meghagyásos eljárást.

A Pp. 2009. január 1-jét megelőzően hatályban volt 320. §-a előírta, hogy a kötelezettnek a követelésre az ellentmondásban nyilatkoznia kell, és elő kell adnia a védekezésének alapjául szolgáló tényeket, valamint ezek bizonyítékait; okirati bizonyítékait eredetiben vagy másolatban csatolnia kell. Amennyiben a

kötelezetti ellentmondás kiegészítésre szorult, úgy a Pp. 320. § (2) bekezdése lehetőségét biztosított az eljáró bíró számára, hogy a tárgyalás előkészítésének szakában végzéssel ezen jogszabályi kötelezettségek teljesítésére felhívja az alperest.

A jelenleg hatályos Pp. ilyen rendelkezést nem tartalmaz, sőt a szabályozás az ellenkező jogalkotói szándékra utal. A Pp. 390. § (1) bekezdése ugyanis kimondja, hogy a fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás nem akadály a bírósági meghagyás kibocsátásának. Ezen jogszabályi rendelkezés a bíróságokra nézve kötelezően alkalmazandó 2/2009. Polgári jogegységi határozat 1/b) pontjával összhangban értelmezendő, amely szerint a fizetési meghagyás ellen benyújtott ellentmondás alapján kitűzött tárgyalás elmulasztása esetén – mind a kísértékű, mind a kísértékűnek nem minősülő perekben – kizárt a bírósági meghagyás kibocsátása, ha a fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás érdemi ellenkérelmet (védekezést) tartalmaz.

Álláspontom szerint a fenti jogszabályi és jogegységi határozati rendelkezések azon eljárási gyakorlatot alapozzák meg, hogy amennyiben a kötelezetti ellentmondás érdemi védekezést nem tartalmaz, csupán azon kijelentést, hogy a felperesi követeléssel nem tartozik, úgy az ügyben eljáró bírónak a tárgyalás előkészítési szakaszában nem kötelező felhívnia az alperest részletes ellenkérelmének előterjesztésére. A Pp. ilyen tiltó rendelkezést nem tartalmaz, így tehát az eljáró bíró saját belátásán múlik, hogy az első tárgyalást megelőzően felhívja-e az alperest a részletes ellenkérelmének előterjesztésére.

Kérdésként merül fel, hogy a Pp. 390. § (1) bekezdése, valamint a 2/2009. Polgári jogegységi határozat 1/b) pontja milyen viszonyban áll a Pp. 3. § (3) bekezdésének III. fordulatával, a bizonyítási teherről és bizonyítási kötelezettségről szóló kötelező bírói tájékoztatással. Ezen két lehetőség közül (az alperes felhívása a tárgyalás előkészítési szakaszában vagy annak ignorálása) melyik peres félnek kedvezzen a bíróság. Ha ugyanis az eljáró bíró nem hívja fel a tárgyalás előkészítő szakaszában az alperest ellenkérelme részletes indokainak előterjesztésére, és az alperes az első tárgyaláson nem jelenik meg, távolmaradását előzetesen nem menti ki, és írásban érdemi védekezést sem terjeszt elő, úgy a Pp. 390. § (1) bekezdése alapján a bíróság a felperesi kérelemre a bírósági meghagyást kibocsáthatja. Ez az eljárási gyakorlat a felperesi oldalra nézve kedvezőbb. Ha azonban a Pp. 3. § (3) bekezdés III. fordulata szerinti oldalról nézve az adott ügyben eljáró bíró az alperest mégis felhívja részletes ellenkérelmének írásbeli előterjesztésére, és az alperes ennek eleget tesz, de az első tárgyalást elmulasztja, és távolmaradását előzetesen nem menti ki, úgy elzárja a lehetőséget a felperes elől a bírósági meghagyás kibocsátására. Ez az eljárási gyakorlat az alperesi oldalra nézve kedvezőbb.

Álláspontom szerint a Pp. 390. § (1) bekezdésében foglalt jogszabályi rendelkezés az előbbi jogalkotói szándékra utal, azaz amennyiben az ellentmondás konkrét érdemi védekezést nem tartalmaz, úgy az ügyben eljáró bírónak nem kell felhívnia az alperest részletes ellenkérelmének előterjesztésére. Az alperesi eljárási jogok érvényesítése ugyanis biztosítva van a bírósági meghagyás-

sal szembeni ellentmondás lehetőségével. Tény és való, hogy ezáltal az alperesi oldalon adott esetben költségnövekedést okozhat az ellentmondás eljárási illetékének lerovása által, azonban figyelembe véve azon alapvető jogalkotói szándékot, miszerint a kisértékű pereknél a perek ésszerű időn belül történő befejezésre vonatkozó követelmény fokozottabban érvényesüljön, az alperesi mulasztásban megnyilvánuló magatartásnak ezen költségnövekedést okozó jogkövetkezménye megfelelő „szankcióval” bírhat.

IV. A BIZONYÍTÁSI TEHERRE TÖRTÉNŐ TÁJÉKOZTATÁS ÉS A PERES FELEKET MEGILLETŐ ELJÁRÁSI JOGI JOGOSULTSÁGOK KAPCSOLATA A KISÉRTÉKŰ PEREKBEN

A bírósági meghagyással együtt párhuzamosan vetődik fel a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglalt tájékoztatás problematikája.

A Pp. 3. § (3) bekezdése ugyanis központi jelentőségű jogintézménynek minősül a polgári peres eljárásokban, a megfelelő bizonyítási teherre történő tájékoztatás hiánya az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését vonhatja maga után. Ahogy a Legfelsőbb Bíróság az 1/2009. (VI. 24.) PK véleményének 1. pontja is kimondja, hogy a Pp. 3. § (3) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettség célja annak biztosítása, hogy a fél a bizonyítási indítványait a jóhiszemű és célszerű pervitel követelményeinek megfelelően előterjeszthesse.

Kérdés, hogy a Pp. fenti, alapvető jelentőségű jogintézménye – amely a bíróságok számára esszenciális jogszabályi kötelezettségként jelentkezik –, hogyan tud maradéktalanul érvényesülni a kisértékű perekben. A Pp. kisértékű perekre vonatkozó szabályai az általános eljárási szabályokhoz képest rendkívül szűkre szabottan, az első tárgyalási határnapig adnak helyt külön jogszabályi feltétel nélkül az egyes eljárásjogi jogintézmények alkalmazására (bizonyítási indítvány előterjesztése – Pp. 389. §, keresetváltoztatás – Pp. 391/A. §, viszontkereset – Pp. 391/B. §, beszámítási kifogás – Pp. 391/C. §).

A kisértékű perek felpereseinek nagy része közüzemi szolgáltató, factoring, illetve parkolási cég. Ezen felperesek jogi képviselői a keresetlevélben rendszeresen kérik az első és folytatólagos tárgyalások távollétükben történő megtartását. A kisértékű perek egy meghatározott hányadánál tehát az első tárgyaláson nem vesznek részt a felperesi jogi képviselők. Ha a felperesi keresetlevél nem tartalmaz bizonyítási indítványt, és az alperes az első tárgyalási határnapig ugyancsak nem terjeszt elő bizonyítási indítványt, úgy a bíróságnak az első tárgyaláson meg kell hoznia érdemi határozatát. Kérdés, hogy ilyen kondíciók mellett hogyan érvényesüljön a Pp. 3. § (3) bekezdésében előírt bírói tájékoztatási kötelezettség.

A kialakult bírósági gyakorlat ezt a problémát úgy hidalja át, hogy a bíróság már az első tárgyalásra szóló idézéssel egyidejűleg egy külön íven szövegezett végzéssel tájékoztatja a peres feleket a per akkori szakaszában állított tények vonatkozásában a bizonyítási teherről és kötelezettségről. Nyilvánvaló azonban,

hogy ezen kioktatás nem lehet teljes körű, különösen akkor, ha alperes az ellentmondásában érdemi védekezést nem tartalmazó nyilatkozatot tesz csupán.

A Legfelsőbb Bíróság az 1/2009. (VI. 24.) PK véleményének 3. és 4. pontjaiban ugyanakkor akként rendelkezik, hogy a tájékoztatást a bíróságnak az eljárás olyan szakaszában kell megadnia, amikor a bizonyítandó tények már ismertek és megállapítható, hogy a fél nincs kellőképpen tisztában bizonyítási kötelezettsége tartalmával. A tájékoztatásnak folyamatosan igazodnia kell a felek per során változó nyilatkozataihoz, követnie kell az esetleges keresetváltoztatásokat, kereset-kiterjesztéseket. A tájékoztatásnak az adott tényállításokra vonatkozóan egyediesítettnek és teljes körűnek kell lennie. A tájékoztatási kötelezettség nem teljesíthető csupán a Pp. 3. § (3) bekezdésére és 164. § (1) bekezdésére utaló általános tájékoztatással.

Az eljáró bíró felhívhatja az alperest részletes előkészítő irat becsatolására, és amennyiben ennek alperes eleget is tesz, úgy a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti kioktatás is nyilván részletesebb lehet, azonban itt egyből felmerül az 1. pontban írt bírósági meghagyás kibocsátásnak kérdésköre.

A Pp. 3. § (3) bekezdésében írt kioktatási kötelezettség akkor is kérdésként merül fel, ha az alperes érdemi védekezést nem az ellentmondásában, hanem az első tárgyaláson terjeszti elő. Ezen alperesi ellenkérelem előterjesztésével további, a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti kioktatási kötelezettség körébe tartozó bizonyítandó tények merülhetnek fel. A tárgyalás elhalasztása esetén adódhat olyan helyzet, hogy az egyébként az első tárgyaláson távol lévő felperest vagy annak jogi képviselőjét további bizonyítási teherről kell kioktatni. E körben a probléma ott jelentkezik, hogy a Pp. 389. § (2) és (5) bekezdése alapján az első tárgyalást követően a felperes a bizonyítási indítványát csak az alperes beleegyezésével terjesztheti elő, a (7) bekezdés ráadásul kogens szabályként előírja, hogy az ezzel ellentétesen előterjesztett bizonyítási indítványt a bíróság köteles figyelmen kívül hagyni. Ha tehát az alperes nem egyezik bele a felperes első tárgyalást követően előterjesztett bizonyítási indítványába, és ennek következtében felperes elveszíti a pert, akkor kérdés az, hogy ha a felperes a fellebbezésében arra hivatkozik, hogy nem volt kellő időben tájékoztatva a bizonyítási teherről, akkor ez hatályon kívül helyezési okként merülhet-e fel a kisértékű perek egyébként rendkívül szigorú szabályai körében.

E körben talán indokolt lenne, ha nem is jogszabály-módosítással, de legalább jogegységi határozatban vagy kollégiumi véleményben rögzíteni azt, hogy felperes megjelenési és nyilatkozattételi kötelezettség-mulasztása esetén, ha a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti bizonyítási teherre történő tájékoztatás miatt a tárgyalás elhalasztására, és ezen kívül a Pp. 389. § (2) és (7) bekezdésében írt szankció alkalmazására kell, hogy sor kerüljön, úgy ez önmagában a bizonyítási teherre történő tájékoztatás körében lényeges eljárási szabálysértést nem valósít meg. Külön probléma ugyanis, hogy a Pp. kisértékű perekre vonatkozó szabályai, bár szigorúbb kötelezettségeket fogalmaznak meg, mint a Pp. általános eljárási szabályai, a Pp. 388. § (1) bekezdésében írt megjelenési és nyilatkozattételi kötelezett-

ség megszegése esetén a törvény nem fogalmaz meg kellő szankciót a mulasztó felperessel szemben, ha egyébként a keresetlevelében feltünteti, hogy kéri az eljárás során tartott valamennyi tárgyalás távollétében történő megtartását.

További probléma, hogy amennyiben az első tárgyaláson a felperes vagy jogi képviselője nem jelenik meg, de kérte a tárgyalás távollétében történő megtartását – azaz a Pp. 390. § (3) bekezdésében írt jogkövetkezmény nem alkalmazható –, az alperes pedig az első tárgyaláson olyan ellenkérelmet, illetőleg bizonyítékokat terjeszt elő, amely miatt a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti újabb bizonyítási teherre történő tájékoztatást kell adnia a bíróságnak – amely tárgyalási jegyzőkönyvbe diktálással meg is történik, és mondjuk ezen tárgyaláson az alperes bírósági felhívás ellenére nem kíván bizonyítási indítványt előterjeszteni –, úgy hozható-e ezen az első tárgyaláson ítélet az ügyben, vagy emiatt a bíróság halasztani köteles a tárgyalást. Az ítélet meghozatalára vonatkozó álláspontot „erősíti” a Pp. 388. § (1) bekezdése szerinti megjelenési és nyilatkozattételi kötelezettség, valamint a Pp. 389. § (2) bekezdése szerinti, bizonyítási indítvány előterjesztésére vonatkozó szigorú határidő. A tárgyalás elhalasztására vonatkozó álláspontot „erősíti” ugyanakkor a Pp. kisértékű pereire is irányadó, Pp. 3. § (6) bekezdésében írt általános alapelv, miszerint a bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, jognyilatkozatot, valamint a bírósághoz benyújtott okiratot megismerhessenek és azokról – törvényben előírt időn belül – nyilatkozhassanak. A tárgyalás elhalasztása mellett szól a Legfelsőbb Bíróság 1/2009. (VI. 24.) PK vélemény fentiekben taglalt 3. pontja, továbbá a Pp. 390. § (2) bekezdése is, amely a rendelkezésre álló adatok alapján meghozandó ítéletet a folytatólagos tárgyalás elmulasztásához köti.

Álláspontom szerint a fenti esetben a tárgyalás elhalasztása inkább indokolt, mint a felperes távollétében történő határozathozatal. A Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti, és a Legfelsőbb Bíróság 1/2009. (VI. 24.) PK véleménynek megfelelő bizonyítási teherre történő bírósági tájékoztatási kötelezettség indokolja azt, hogy ezen alapvető jogintézmény ne sérüljön a kisértékű perek esetében sem, a peres felek megfelelő módon történő tájékoztatása, mint eljárásjogi alapelv át kell, hogy hassa a kisértékű perek szigorú eljárásjogi rendelkezéseit is. Ezen alapelv csorbulása nagyobb eljárásjogi szabálysértést valósít meg, mint azzal, hogy a bíróság elhalasztja ilyen esetben a tárgyalást. Ilyen esetben az alperes sem tekinthető olyan peres félnek, akinek ezáltal indokolatlanul sérülnének az eljárásjogi jogosultságai, a Pp. 389. § (2) és (7) bekezdése alapján lehetősége van arra, hogy eldöntse, a felperesi bizonyítási indítványához megadja-e a bejegyzését, vagy sem.

Újabb kérdésként merül fel a Pp. 3. § (3) bekezdésének érvényesülése a kisértékű perekben, hatályon kívül helyezés esetén. Ha a másodfokú bíróság a megfelelő Pp. 3. § (3) bekezdés hiánya miatti lényeges eljárásjogi szabálysértés alapján helyezi hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét, úgy a megismételt eljárásban, amennyiben megtörténik az erre történő bírósági tájékoztatás, úgy az ezután előterjesztett bizonyítási indítványok esetében is alkalmazandó-e a Pp. 389. § (2) és (7) bekezdése, azaz a bizonyítás lefolytatásához szükséges-e

az ellenérdekű fél bejegyzése? A Pp. a hatályon kívül helyezés esetére csupán visszautal a 252. §-ban foglaltakra, a megismételt eljárás önmagában viszont nem negligálja a kísértékű perek alkalmazását, azaz megismételt eljárás esetén a kísértékű perek szabályai ugyanúgy irányadók, mint az eredeti elsőfokú eljárás során. Ha tehát az elsőfokú ítélet éppen a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti bizonyítási teherre történő megfelelő tájékoztatási kötelezettség elmaradása miatt kerül hatályon kívül helyezésre, úgy ennek a megismételt eljárásban való megtörténte esetén ugyanúgy mellőznie kell a bíróságnak a felajánlott bizonyítási indítványt bejegyzés hiányában, miközben pedig a felek éppen a megismételt eljárás során kerülnek abba a helyzetbe, hogy megfelelő tájékoztatást kapnak az eljáró bíróságtól az őket terhelő bizonyítási kötelezettségükről.

V. KÖTELEZETTI PERTÁRSASÁG A FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁSBAN

Amennyiben több kötelezett szerepel a fizetési meghagyásos eljárásban, úgy külön kérdésként merül fel a kötelezettek perbeli cselekményeinek megítélése. Az Fmhtv. 28. § (3) bekezdése annyit rögzít, hogy ha több kötelezett ellen kibocsátott fizetési meghagyás esetében a kötelezettek egyike terjeszt elő ellentmondást, ennek hatályára a Pp. 52. és 53. §-a megfelelően irányadó.

Az Fmhtv. fenti rendelkezése tehát nem ad konkrét útmutatást a kötelezettek perbeli cselekményeinek hatályára. Ezen kérdés azonban nem új keletű, a bíróság előtt folyamatban volt fizetési meghagyásos eljárásoknál korábban is problémaként merült fel az, hogy amennyiben több kötelezett közül csupán egy terjeszt elő határidőben megfelelő ellentmondást, úgy ezen perbeli cselekménye kihat-e a többi kötelezetre, azaz a perben alperesként valamennyi kötelezett részt vesz-e ellentmondás előterjesztésének hiányában is, avagy részben le lehet jogerősíteni a fizetési meghagyást, és a peres eljárásban alperesként csupán az ellentmondást előterjesztő kötelezett fog szerepelni alperesként.

Mindkét megoldás a mulasztó kötelezettek számára jelenthet előnyt is, hátrányt is: előnyt azért, mert a kereset elutasítása esetén megakadályozza azt, hogy az ellentmondást elmulasztó alperesek alaptalan igényre alapított végrehajtást szenvedjenek el, illetőleg bizonytalan kimenetelű perújítási eljárásokat kezdeményezzenek, hátrányt pedig akkor, ha maga az ellentmondás minősült alaptalan hivatkozásnak, úgy a marasztaló ítélet esetén ugyanúgy meg kell fizetniük a magasabb perköltséget, mint az a kötelezett, aki alaptalan hivatkozású ellentmondást terjesztett elő. A jogosult, illetőleg a felperes szempontjából valamennyi kötelezett perbe állítása nyilvánvalóan hátrányosabb, hiszen részbeni jogerősítés esetén hamarabb megnyílik számára a lehetőség követelése bírósági végrehajtás útján történő behajtására.

Az Fmhtv. 28. § (3) bekezdése tehát nem ad konkrét iránymutatást, csupán arra utal, hogy az adott fizetési meghagyásos eljárásban az ellentmondás hiánya attól függően vehető figyelembe, hogy a kötelezettek egységes vagy egyszerű pertár-

saságnak minősülnek-e. Tehát minden egyes esetben vizsgálandó, hogy az adott fizetési meghagyásos eljárásban több kötelezett esetén a perré alakulást követően egységes vagy egyszerű pertársaságot alkotna-e az alperesi oldal. Hogy mi minősül egységes vagy egyszerű pertársaságnak, erre széles a bírósági gyakorlat és a vonatkozó jogirodalom. Köztudomású, hogy például tulajdoni perek esetében valamennyi tulajdonostársnak perben kell állnia. Azonban ha a fizetési meghagyás Fmhtv. 3. §-a szerinti kibocsátásának eseteit nézzük, úgy a lehetséges pertársaság esetkörei is szűkülnek, pl. a fent említett tulajdonjogi perekkel kapcsolatos egységes pertársaság esete fizetési meghagyásos eljárásban fel sem merül.

A bírói gyakorlat bizonyos esetekre kimunkálta az egységes-egyszerű pertársaság közötti határvonalat, e szerint a fizetési meghagyás kibocsátásának esetkörei szempontjából (és így a kisértékű perek szempontjából is) egységesnek kell tekinteni a pertársaságot például:

- kft. társasági szerződésének érvénytelenségére alapított kártérítési igény esetén a társaság tagjaival szemben (BH.1994. évi 4/203.);
- a házastársak között az általuk a házastársi vagyonközösség körében kötött ügyletből eredő jogvitában (BH 1978. évi 6/251).

A bírói gyakorlat szerint ugyanakkor az egyetemleges kötelezettség nem hoz létre szükségképpen egységes pertársaságot (BH. 1996. évi 10/540., BH 1989. évi 3/108., BH. 2001. évi 6/285., BH. 1995. évi 3/172.).

A kisértékű perekkel kapcsolatosan az állapítható meg, hogy a kialakult közjegyzői gyakorlat szerint az Fmhtv. 28. § (3) bekezdése alapján a közjegyzők rendszerint nem esetileg lebontva, differenciáltan döntenek az ellentmondás hiányával kapcsolatosan, hanem amennyiben több kötelezett közül csupán egy kötelezett terjeszt elő szabályszerű ellentmondást, úgy valamennyi kötelezettre nézve automatikusan megállapítják, hogy az eljárás valamennyi kötelezettre nézve perré alakult. Ezáltal olyan kötelezettek is kénytelenek részt venni alperesként, akikre egyébként a kötelezett-társ ellentmondásának hatálya egyébként nem is terjedne ki (pl. adós-készfizető kezes esetében). Így ezen mulasztó kötelezettek, akiknek így egyszerű pertársaság esetében is alperesként kell részt venni a kisértékű perekben, marasztaló ítélet esetén ugyanúgy tartoznak megfizetni a kiegészítő illetéket, magasabb összegű ügyvédi munkadíjat, és egyéb, perben felmerült költséget, mint az, aki az ellentmondást előterjesztette. Nyilvánvaló, hogy mivel a fizetési meghagyás nem tartalmaz olyan részletes tényállításokat, mint egy keresetlevél, a pertársaság minőségének meghatározása nehézkes feladat, és garanciális okokból inkább az irányba ment a közjegyzői gyakorlat, hogy inkább minden kötelezettet perbe állítanak, mint téves részjogerősítés esetében kárt okozzanak. Azonban ez a közjegyzői gyakorlat a fentebb vázolt okok miatt a felpereseknek mindenképpen, az ellentmondást elmulasztó alpereseknek pedig eshetőlegesen ugyancsak nagyobb költségeket okozhat. Önmagában a több kötelezett elleni fizetési meghagyás kibocsátása nem hozhat magával olyan automatizmust, amely kihagyja a pertársaság

differenciálásának megítélését, különösen akkor nem, ha ezt az Fmhtv. 28. § (3) bekezdése elő is írja a közjegyzők számára.

VI. A FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁS KIKERÜLÉSE

Bár az Fmhtv. 3. § (2) bekezdése kötelezően írja elő az egymillió forintot meg nem haladó, pénz fizetésére irányuló lejárt követelések érvényesítése tekintetében a fizetési meghagyásos eljárást, azonban lehetőség van a fizetési meghagyásos eljárás kikerülésére.

A Pp. 127. § (2) bekezdése ugyanis lehetőséget biztosít arra, hogy keresetindítás előtt a perre hatáskörrel bíró és illetékes helyi bíróság előtt egyezségi kísérletre idézést lehet kérni. Az idézést kérő félnek a határnapot szóval is tudtára lehet adni. A létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe kell foglalni, és a jóváhagyásra a 148. §-t kell alkalmazni.

A Pp. 127. § (2) bekezdése csak a helyi bírósági hatáskörhöz köti az egyezségi kísérletre idézést, ezáltal az 1.000.000 forint alatti pénzkövetelések esetében is nyitva áll ezen jogintézmény alkalmazásának a lehetősége. Ennek az eljárásnak a költsége ráadásul alacsonyabb, az Itv. 42. § (1) bekezdés c) pontja értelmében az illeték összege a pertárgy értékének 1 %-a. Amennyiben az egyezség létrejön, úgy a felperes az 1 %-os illeték lerovásával egy végrehajtható peres egyezséghez jut, amennyiben pedig az egyezség nem jönne létre, úgy a Pp. 127. § (3) bekezdése alapján a bíróság a felperes kívánságára a keresetet jegyzőkönyvbe foglalja, és a felek kérelmére a tárgyalást nyomban megtartja. Akármelyik lehetőség adódik, a helyzet egyértelmű, a fizetési meghagyásos eljárást ki lehet kerülni a Pp. 127. § (2) bekezdés alkalmazásával. Ha a felperesek ezt az eljárást fogják inkább alkalmazni, úgy kérdésként merül föl, hogy a helyi bíróságoknak lesz-e ilyen, megnövekedett számú eljárásokra személyi és időbeli kapacitásuk.

VII. A FIZETÉSI MEGHAGYÁSOS ELJÁRÁS FELETTI BÍRÓSÁGI KONTROLL HIÁNYA

További problémaként merül fel az, hogy a fizetési meghagyásos eljárás közjegyzői hatáskörbe történő utalásával magában a fizetési meghagyásos eljárással kapcsolatosan a bíróságnak semmiféle kontrollszerepe nem jut az Fmhtv. 39. §-ában írt, közjegyzői végzésekkel szemben előterjeszhető perorvoslaton kívül. Amennyiben tehát bármiféle eljárásjogi szabálysértés található az aktanyomatban, a bíróságnak nincs jogszabályi lehetősége arra, hogy kötelezze az eljáró közjegyzőt intézkedések megtételére ezen jogszabálysértések kiküszöbölésére.

Példaként sorolható fel, hogy ha a fizetési meghagyással szembeni ellentmondás nem a konkrét fizetési meghagyásra vonatkozik, hanem egészen más fajta tényelődást tartalmaz, és a közjegyző automatikusan megállapítja a perré

alakulást, majd a bírósági eljárásban derül ki, hogy egyébként a felperes követelését az alperes amúgy elismeri, úgy a bíróságnak nincs lehetősége az eljáró közjegyzőnek visszaküldeni az iratokat jogerősítés végett, hanem maximum az elismerésre tekintettel mérsékelni tudja az eljárási illetéket, de a további felesleges perköltséget viselnie kell az alperesnek. Mindez megakadályozható lenne, ha az automatizmusként működő ügyintézés helyett az eljáró közjegyző hiánypótlásra hívná fel ilyen esetben az ellentmondást előterjesztő felet. Ennek elmulasztása esetén pedig a bíróság számára lehetőség nyílna arra, hogy ezen eljárási cselekmény elvégzésére az illetékes eljáró közjegyzőt utasítsa, illetőleg kötelezze. Ugyanilyen példaként lehet hozni, ha az ellentmondást nem a kötelezett, vagy nem a kötelezett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja terjeszti elő, illetőleg, ha az ellenmondás elkésett és igazolási kérelmet sem tartalmaz. Ilyen esetekben tehát megelőzhető lenne az, hogy a perköltségeket indokolatlanul növelve folytasson le a bíróság peres eljárásokat.

Ez természetesen nem mellőzhető jogszabály-módosítás nélkül. A bíróság igazságszolgáltatásban való alapvető elsődleges szerepét növelné a közjegyzői fizetési meghagyásos eljárások feletti kontroll a tekintetben, hogy ilyen esetben a bíróság számára lehetővé tenné a közjegyzői aktanyomat visszaküldését, és az eljáró közjegyző részére a megfelelő intézkedések megtételére vonatkozó kötelezését is. Ezzel párhuzamosan ugyancsak indokolt lenne kiegészíteni az Fmhtv-t azzal, hogy ilyen esetben a közjegyző perré alakulást megállapító határozatához az eljáró közjegyző nincs kötve. A közjegyzők általában a bíróság ilyen tartalmú megkeresését azzal szokták elutasítani, avagy ignorálni, hogy az Fmhtv. mögöttes szabályaként alkalmazandó Pp. 227. § (1) bekezdése alapján a közjegyző a saját perré alakulást megállapító határozatához kötve van. Ha és amennyiben jogszabály ilyen estre kivételt fogalmazna meg, úgy a közjegyzők számára is biztosítva lenne a lehetőség ahhoz, hogy esetleges eljárási szabálysértéseiket saját hatáskörükben orvosolni tudják.